

La intransigència grega provoca tensions a la CE

Grècia, contra tot i contra tothom

El govern grec ha provocat els últims mesos incidents amb diversos països veïns, com Albània i Macedònia, i no ha respectat l'embargament a Sèrbia, amb qui manté una relació molt estreta. Tot plegat pot estendre la guerra als Balcans que encara viuen en pau.

Fa mig any un milió de persones es van manifestar a Tessalònica reivindicant que el nom de "Macedònia" és hel·lènic i que, en conseqüència, l'ex-república iugoslava de Macedònia, de poblament eslav, no tenia dret a fer-ne ús. Més tard no només va ser el nom: Macedònia aprovà l'ús d'una bandera roja amb el sol d'Alexandre i això va encendre encara més els ànims. Les imatges de les noves unitats de l'exèrcit macedoni desfilar al darrere d'un símbol que els grecs consideren sagrat i propi va donar

peu a algunes de les desqualificacions més sorprenentment grolleres que recorda la televisió grega.

El mes de maig un tribunal del nord de Grècia condemnava dos homes que havien gosat definir-se com a eslavòfons grecs. Christos Sidoròpulos i Tassos Bulis havien afirmat a la revista *Ena*: "Som ciutadans grecs d'identitat macedònica, partidaris dels drets humans i la llibertat per a usar la nostra llengua". La cort els va condemnar perquè considera que aquesta simple declaració és un atemptat contra la unitat nacional.

Fa quinze dies, a l'altra frontera, més de deu mil albanesos eren retornats per la força a Albània com a resposta a l'expulsió, per part d'Albània, d'un sacerdot ortodox grec que, segons sembla, repartia propaganda nacionalista entre els grecs d'Albània. Durant mesos Grècia ha blocat el reconeixement per part de la CE de la nova Macedònia. I tot amb el rerefons permanent de la violència anti-turca i el conflicte obert des de sempre entre aquests dos estats. Conflicte que, significativament, va fer aliats durant un temps búlgars i grecs contra els turcs. I cal re-

L'adopció del nom i dels símbols de Macedònia per part de la república ex-iugoslava ha despertat mobilitzacions multitudinàries de rebuig a Grècia.

ARGYRÒPULOS

marcar un fet únic: els búlgars formaven part del Pacte de Varsòvia i els grecs i els turcs de l'OTAN. A tal punt arribava l'odi que els uns i els altres es van saltar les sagrades fronteres dels blocs militars.

Tots aquests episodis provoquen des de fa temps una forta sensació d'abatiment en els responsables internacionals, especialment en la Comunitat Europea. Hi ha la impressió que Grècia està contra tots els seus veïns i disposada a qualsevol cosa. Contra Albània perquè hi ha minories gregues a la regió que ells diuen l'Epir del Nord i, en el fons, perquè els grecs equiparen qualsevol musulmà amb turc. Contra Macedònia perquè creuen que aquest nom és grec i, més seriosament, perquè encara dura la batalla entre eslaus i hel·lens per la possessió de la Macedònia i l'Epir. Contra els búlgars perquè aquests consideren que els macedònics són búlgars i els grecs els acusen de voler reconstruir la gran Bulgària del 1942, amb eixida directa al mar Egeu i ocupant una bona part de l'actual nord de Grècia. Contra els turcs, en fi, hi ha la discussió per pràcticament tot: des de Xipre fins a les illes de l'Egeu, des de les minories gregues d'Istanbul, Edirne i les illes dels Dardanels fins a la minoria turca (Grècia no la reconeix com a tal sinó com a "musulmana") de la Tràcia. No queda cap veí més.

A tal punt ha arribat la irritació comunitària, que la setmana passada el vice-president de l'Assemblea Parlamentària de la Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa, el danès Ritt Bjerregaard, va demanar l'expulsió de Grècia de la CE. Aquesta petició es va fer durant la presentació d'un informe d'una comissió parlamentària que s'ha desplaçat a Macedònia i ha constatat la tensió creada per Grècia i la violació sistemàtica de la resolució 820 de l'ONU que imposa un embargament a Sèrbia i Montenegro. Grècia no n'ha fet cas mai, d'aquesta resolució.

LA 'MEGALI' IDEA

Però ¿per què el nacionalisme grec és així d'agressiu i provoca problemes amb tot i amb tothom? Sens dubte perquè la seua història és tan complexa com la de tots els seus veïns balcànics i, pel que fa a les qüestions nacionals, igual d'indefinida.

Quan George Bush va anar a Atenes el 1991, hi va fer un discurs de vint-i-dos minuts. Es tractava d'una adulació constant als seus hostes: "Grècia, bressol de

La política internacional de Grècia (en la foto, el president Mitsotakis) està molt influïda per les peculiars i perilloses relacions que aquest país té amb els seus veïns.

EFE

la democràcia...". "Grècia, mare de les ciències, de les arts, de la filosofia, de la teologia...". El recurs era ben conegut: no hi ha cap cosa que afalague més els grecs que fer veure que es creu en la suposició que entre la Grècia clàssica i l'actual hi ha una línia definida de continuïtat en el temps i en l'espai. Aquesta creença, la creença que els grecs d'avui són els hereus directes de l'Acropoli i d'Aristòtil, dels Jocs Olímpics i de Plató, és la que ha consolidat una nació grega que, en realitat, és molt més nova.

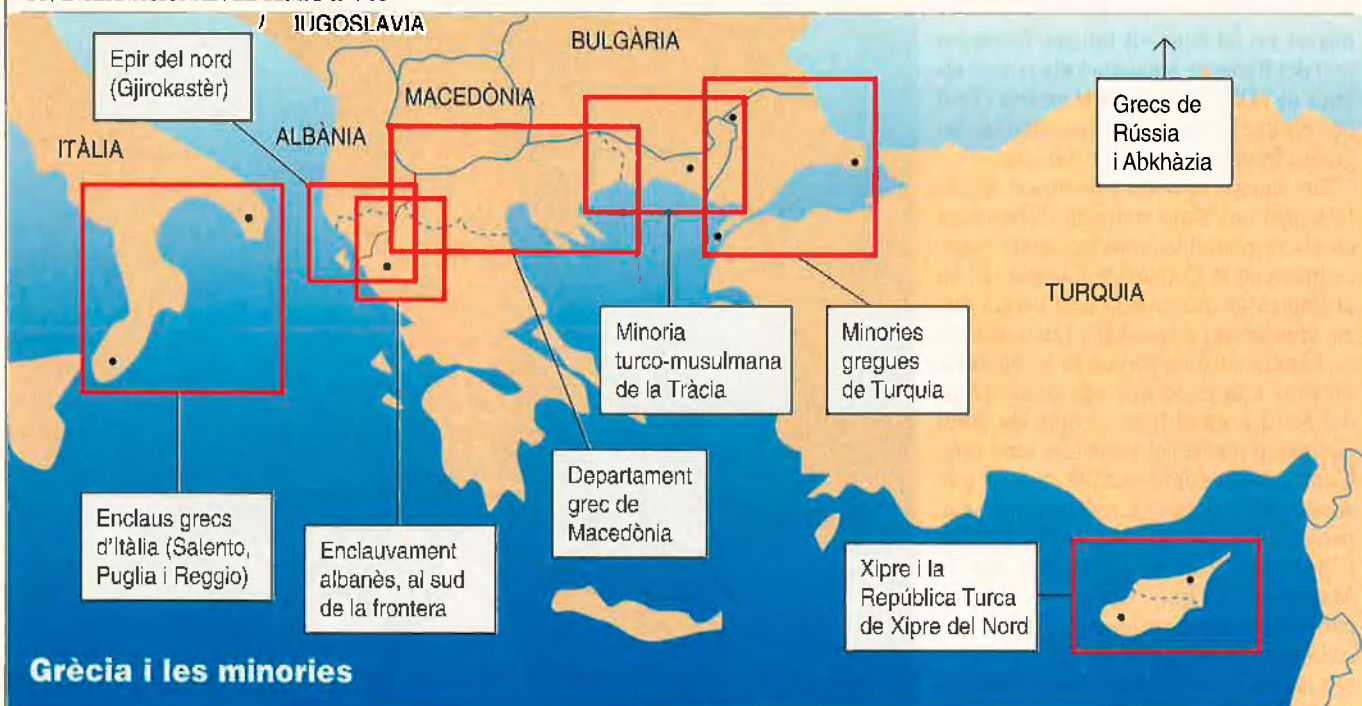
Contràriament al que va passar en altres llocs, als Balcans la retirada dels otomans va comportar l'aparició de nacionalismes "importats" d'Europa occidental. Ací viuen els principals nuclis intel·lectuals grecs, búlgars i serbis, els quals aspiraven a la creació d'uns estats que tenien com a referència històrica l'antic regne serbi del segle XIV, la gran Bulgària del segle X i l'imperi bizantí. Però sobre aquests territoris no vivien poblacions homogènies sinó barrejades. Això provoca que els nous estats s'aboquen a una feina de legitimació històrica particularment dura. S'ha dit que partien de "nacions imaginàries", per a arribar a nacions reals.

La primera feina obligatòria era hel·lenitzar els ciutadans dels territoris que constituïen l'estat grec. Els ortodoxos, al-

menys. Així la Universitat d'Atenes, creada el 1837 per a reforçar el nacionalisme grec, es va convertir en la principal impulsora de la Megali Idea ('la gran idea'): la Grècia hel·lenitzada. A principi del segle XX dues generacions d'instructors diplomats en aquesta universitat ja havien aconseguit que els nuclis de religió ortodoxa de l'Epir, de Macedònia i de l'Àsia Menor es convertiren en "grecs". Amb els anys Grècia va avançant territorialment fins a completar el mapa actual, tot incorporant la Macedònia i la Tràcia. I continua l'evangelització cultural prohel·lènica. Fins al punt que arriba un moment que fins i tot els ortodoxos de Turquia s'han hel·lenitzat. El paper fanàtic que l'església ortodoxa grega fa en la creació de la nació encara complica més les coses: el més mínim intent de separar gra de palla és anatematitzat com a "antinacional" o "antipatriòtic". Aquest sentiment a flor de pell, aquesta visceralitat, encara dóna fruits avui en dia.

EL PROBLEMA MACEDÒNIC

De tot aquest procés sorgeix una relació viciada amb els estats veïns, dels quals es recela per sistema. Amb Turquia la situació és especialment greu i desemboca en guerres que encara no han acabat (el conflicte a Xipre, formalment independent

Grècia i les minories

però fortament grec, encara és obert). Turcs i grecs viuen barrejats durant segles a l'actual Grècia i a l'oest de l'Anatòlia, l'actual Turquia. Durant dècades s'han dedicat a separar-los i portar-los d'un costat a l'altre de la frontera. Els grecs de Turquia cap a Grècia i els turcs de Grècia cap a Turquia. Un procés de neteja ètnica que, com és previsible, ha deixat marca.

Però tot i la virulència del tema turc, en realitat la zona potencialment més explosiva ha estat i és Macedònia. Perquè és el punt on els "estats imaginaris" de grecs, búlgars i serbis conflueixen. Això fa que la història siga escrita per cadascú d'acord amb els seus interessos. I que es destaquen els lligams de la població o del territori amb els uns o amb els altres, segons convinga. Els búlgars afirmen que els macedònics en el fons són búlgars. Els grecs afirmen que la paraula "Macedònia" és grega i que per tant aquell territori —però no aquells macedònics— està lligat a ella. Els serbis parlen del Kossovè i de Macedònia com de la terra d'on són originaris i discuteixen als búlgars la filiació dels macedònics. En definitiva, tots volen apropiars-se de Macedònia.

La situació és encara més explosiva avui dia perquè Macedònia s'ha fet independent però, a més, ha vist com el seu nord-oest era poblat massivament per albanesos. Això fa que la hipòtesi d'una guerra de conquesta sèrbia contra Macedònia (una vegada guanyada la guerra contra Bòsnia) tinga un perfil aterridor. Podria passar que Sèrbia entrés en guerra amb Macedònia i

aleshores Bulgària podria acudir en la seua defensa, fet que provocaria la reacció de Grècia, que és aliada de Sèrbia i odia a mort búlgars i macedònics perquè tem que vulguen apoderar-se de la Macedònia i la Tràcia gregues. Albània tindria motius sobers per a atacar també. D'un costat per a defensar els albanesos del Kossovè i de Macedònia i d'un altre pel conflicte amb Grècia per la minoria grega d'Albània i l'albanesa de Grècia. Romania, al nord, aliada de Sèrbia i de Grècia podria aprofitar l'esclat del conflicte per a llençar-se a la conquesta de la Dobrutja que disputa a Bulgària. La ciència-ficció política ens podria portar fins a Hongria, que intentaria aprofitar la situació per a furtrar-li la Transilvània a Romania i vigilar els hongaresos de la Voivodina sèrbia. El resultat seria, com a mínim, una nova guerra general als Balcans.

LES MINORIES

Mentrestant es mantindrà també el problema de les minories, de molt difícil solució. Grècia només reconeix l'existència al seu país d'una minoria. Es tracta de la minoria "musulmana" que el Tractat de Lausana del 1923 obliga a reconèixer en la Tràcia, als departaments de Xhanti i Komotini. Es tracta de turcs, el nombre dels quals és gairebé impossible de saber perquè el cens no en fa cap pregunta que puga servir de referència estadística. Probablement superen els 100.000. L'estat grec està obligat a permetre'ls algunes

coses, especialment en matèria de religió, no d'educació, però procura molestar-los tant com pot. Quan hi ha grecs de la diàspora, els *pondi*, que tornen a Grècia després de segles vivint a la mar Negra o Abkhàzia, el govern grec opta sovint per instal·lar-los en la zona "musulmana" per tal de diluir l'homogeneïtat d'aquesta. A la banda turca, per una altra part hi ha comunitats gregues reconegudes a Istanbul, Edirne i a les illes d'Imbros i Tenedros, a l'eixida dels Dardanel·ls. La seua situació no es diferencia gaire de la dels turcs de Grècia.

Pel que fa al conflicte de minories amb Albània, els albanesos consideren que hi ha uns 58.000 grecs en la regió sud del país, xifra que els grecs augmenten, en alguns casos, fins a 600.000. Al sud de la frontera hi ha comunitats esparses de çams, musulmans albanesos que estaven a Turquia i que són especialment menyspreats pels grecs. Queda el cas dels eslavòfons que s'estenen per tot Macedònia i es relacionen amb la hipòtesi d'una voluntat per part de Bulgària o Macedònia d'ocupar part de l'actual territori grec. Són eslavomacedonis, pomacs (generalment equiparats als turcs) i valacs (de vegades considerats romanesos). A banda encara hi ha comunitats molt i molt petites, com els arvanites, els armenis i els jueus, que no tenen pràcticament cap recurs de supervivència contra la pressió uniformitzadora de l'estat grec.

Vicent Partal